

A trafikos

A trafikos

A Berggasse 19-ben még mindig varázslatos illatok úsztak a levegőben: húslevesé palacsintatésztával, hagymás rostélyosé petrezselymes krumplival, forró fekete-csokoládéval leöntött, frissen pörkölt manduladarabkákkal meghintett vanília-pudingé. Sigmund Freud professzor levette a nyakából a szalvétát, feltűnés nélkül kigombolta nadrágja felső gombját, és elégedett nyögéssel kulcsolta össze kezét a hasán. Ezen a vasárnapon kivételesen – csak mert a professzor felesége, Martha enyhe lázzal és kellemetlen száraz köhögéssel két szobával arrébb nyomta az ágyat – a lányuk, Anna szorgoskodott a tűzhelynél. Anna az évek során nemcsak rendkívül produktív és empatikus pszichoanalitikussá (mi több: apja egyetlen legitim utódjává, a freudi mű szellemének ápoló örökösévé) fejlődött, hanem – amit Freud titokban szinte még többre tartott – éppoly tehetséges, mint amilyen magabiztos szakácsnővé is. Különösen a hagymás rostélyost tudta úgy elkészíteni, ahogyan rajta kívül alig valaki Bécsben: a pontosan a megfelelő pillanatig sültött hús zaftos volt, a lisztben és vajban aranyárgára sültött hagymakarikák és a finomra vágott friss petrezselyemmel megszórt burgonya tökéletesek. Freud a szeme sarkából figyelte a lányát, aki még a vaníliapudingban vájkált az ezüstkanállal, s közben az egyik legvastagabb Arthur Schopenhauer-kötetet lapozgatta. Két csigaszerű képződménybe tűzte föl a tarkója fölött a haját; megcsillant rajtuk a pár délidei percre a berggassei házsor-szurdokba, s közelebből ide, a Freud család étkezőjébe is betévedő téli napsugár. Freud számára mindig rejtély volt, honnan van türelmük és kezűgyességük a nőknek ilyen kimódolt kreációkat varázsolni a fejükre. A hálószobából halk krakogás hallatszott be, amelyet jóleső sóhaj követett, majd az ágy közelebből meghatározhatatlan hangjai. Ah, a nő, gondolta Freud, néma csodálkozással, mit akar, és nekünk vajon mi dolgunk vele? Ugyanabban a pillanatban magán érezte Anna pillantását, amelyet a világon mindennél jobban szeretett. – Inkább lenézek még egyszer! – mondta a lány. Azzal lerakta a kanalát, félretolta Schopenhauert, odament az ablakhoz és lenézett az utcára.

– Még mindig itt van!

Freud köhécselt. – Mióta ücsörög már ott lent?

– Úgy három órája.

– Ebben a hidegben?

– Van sálja.

Freud a nyelve hegyével óvatosan körbetapogatta állkapocsprotézise szegélyét. Ezt az éles peremet le kéne polírozni, amazt a sarkot kicsit legömbölyíteni. Míg evett, még el-

viselhető volt a szájában a fájdalom, most azonban lassanként egyre komiszabb lett. Az orvosok alapján véve nem értenek a világon semmihez. Legközelebb talán asztaloszhoz kéne mennie. Vagy rögtön egy sírkőcsiszolóhoz. Egy darabig üres tekintettel meredt maga elé. Az asztalosz egy magányos manduladarabka hevert a kenyérhéj mellett. Ujjheggyel fölcsponttette és a szájába dugta. Majd egy sóhajjal, amelybe mintha az ember nem minden keserve bele lett volna sűrítve, fölállt az asztaltól, és azt mondta. – Ma odakint dohányzom.

Franz tüstént föl pattant, amikor kinyílt a súlyos kapu, és a professzor kilépett a szabadba. Csaknem azonnal leterítette önnön készségessége: úgy elmeredtek a lábai, mintha deszkák lettek volna, ülepe fáj a hideg fapadon való többórás üldögéléstől. Ám most mindenesetre ott állt, nézte, amint a professzor valamelyest ingatag lábakon és jellegzetes, hajlott tartásával átvág az úttesten és egyenesen feléje tart.

– Leülhetek? – kérdezte Freud, majd, nem várva be a választ, letelepedett a padra. Kinyújtott ujjakkal kihalászott egy mathezüst tárcát kabátzsebéből, és kivett belőle egy virzsiníát. Ám még mielőtt az ajkai közé tolhatta volna a zömök dohányrudat, Franz már ott állt mellette, és egy hosszú, karcsú szivart tartott eléje. A professzor nyelt egyet. – Hoyo de Monterrey – mondta kissé rekedt hangon. Franz bólintott: – A San Juan y Martínez folyó termékeny, napsütötte partján szüretelik bátor férfiak, és szép asszonyaik sodorják szivarra finom kezükkel.

Freud teljes hosszában végigtapogatta, s hüvelyk- és mutatóujja között finoman megnyomorgatta a szivart.

– Kivételes aromájú habanos; lenyűgöz könnyű ízével, ám egyszersmind eleganciájával és komplexitásával – mutatta be a dohányárut Franz olyan magátólértetődőséggel, amely mit sem árult el abból, hány fáradságos éjszakai órájába került kívülről megtanulni a szivarosdobozokra nyomtatott termékleírásokat. Ezüstözött szivarvágót húzott elő a nadrágzsebéből, és átnyújtotta a professzornak. – A habanos pontosan a vonalnál vágandó; ahol a sapka és a takarólevél találkozik!

Freud levágta a Hoyo végét, és meggyújtotta a szivart egy ujjnyi hosszú gyufával. Közben nagyjából egy centiméterre tartotta a szivar végétől a lángot, s addig szívta az illatos rudat, míg a láng, elhajolván el nem érte a végét. Azután lassan megforgatta a szivart az ujjai közt, és finoman ráfújta a paraszára. Futó mosollyal hátradőlt, és utána pillantott a tiszta téli levegőben szétfodrozódó kékes füstnek.

– Na és most ki vele: mit akarsz?

Franz körülményesen megköszöri a torkát, fészkelődött a fenekével a padon, újra köhintett néhányat, s végül egy vízbefülő kétségbeesett arckifejezésével fordult a padon vele osztozóhoz.

– Szerelmes lettem, professzor úr!

Freud a napfény felé tartotta és tünődve nézegette a szivart.

– Gratulálok! Te nem szereted vesztegetni az időt, jól mondom?

– Jól, professzor úr, csak hogy *öt* elveszítettem!

– Kit?

– Hát a lányt!

– Arról volt szó, hogy szerelmes vagy, nem?

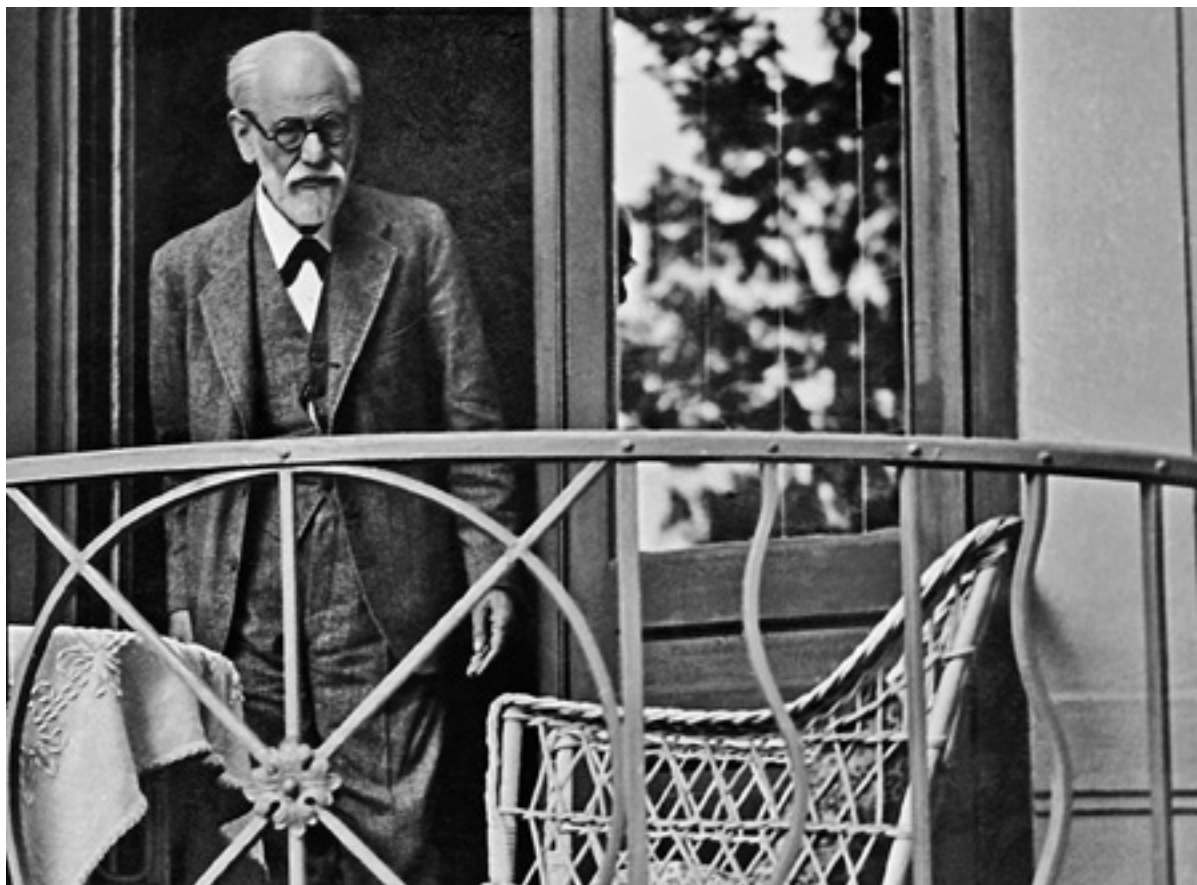
– Igen, de boldogtalanul! – pukkant ki Franzból, mint fölrazott pezsgőspalackból a dugó. Freud, akit újra kínozni kezdett az állkapocsprotézise, félrehajtotta a fejét, s egy darabig az ürességbe bámult a pad és a ház bejárata között. – Ut desint vires, tamen est laudanta voluntas* – mondta végül, s ez úgy hangzott, mintha minden szót meg akarna örölni a fogai közt.

– Hogy mondta, professzor úr?

– Ez annyit jelent, hogy „Fel a fejjel!”

– Hogy lehet ilyen rövid a jelentése egy ilyen ménkű hosszú mondatnak?

* Bár hiányoznak az erők, dicsérendő az akarat. (*lat.* Ovidius: ex Ponto 3, 4, 79)

– Ez nem ritka a mondatoknál. Aki sokat beszél, annak többnyire nincs sok mondani-
valója – válaszolta Freud, némiképp kedvetlenül. – Egyébként meg: mi közöm nekem az
egész históriához?

– Maga a hibás! – kiáltotta Franz. – Maga tanácsolta, hogy menjek, szórakozzak és ke-
ressek magamnak egy lányt!

– Szóval az orvost kiáltod ki kórokozónak!?

– Eh, mit! – ugrott föl, s kezdett öles léptekkel föl-alá sétálni a pad előtt Franz. – Nem
értek én az orvosokhoz meg a kórokozókhoz! Én csak annyit tudok, hogy *nekem* kór lett
okozva! Mégpedig tartósan és szünet nélkül. Alig tudok dolgozni. Alig tudok aludni. Csú-
pa bolondságot álmodok. Napkeltéig loholok össze-vissza a városban. Megsülök a me-
legtől. Fázom. Rosszul vagyok. Fáj a hasam, fáj a fejem, fáj a szívem. Minden egyszerre.
Az előbb még a parton ültem, és néztem a kacsákat. És alighogy bent vagyok a városban,
minden összekavarodik és a feje tetejére áll. Egyébként nemcsak bennem, hanem min-
denütt. Utána lehet nézni az újságban: egyik nap mind ezt a Schuschniggot éltetik. Más-
nap mind ezt a Hitlert akarják. Én meg csak ücsörgök a trafikban, és azt kérde-
m magam-
ban: egyáltalán kik ezek ketten? Disznóért pucolok le a kirakatról, és bógök a barlang-
vasúton. A legszebb lánnyal táncolok a világon. És a következő pillanatban: volt, nincs.
Felszívódtott. Ott se volt. Most akkor azt kérdezem magától: megbolondultam? Vagy az
egész világ bolondult meg?

Freud professzor a mutatóujjával lepöccintette a hamut a Hoyójáról, és vigyázva ráfújta
a parázsra. – Először is: ülj vissza – mondta lassan, nyugodtan. – Másodszor: igen, a világ
mebolondult. És harmadszor: ne legyenek illúzióid – még ennél is sokkal bolondabb lesz!

Franz lezökkent a padra, és sötétben bámult maga elé. – Nekem igazában mindegy, hogy
kifordul-e a sarkaiból a világ vagy nem. Az egyetlen, ami érdekel, ez a szöke gyönyörűség.

– Egyáltalán hogy hívják?

– Nem tudom.

– Még a nevét sem tudod?

– Tulajdonképpen egyáltalán nem tudok róla semmit. Azon kívül, hogy cseh. És neki van a legszebb foghíja a világon.

– A legszebb foghíja a világon? Látom, tényleg teljesen belehabarodtál.

– Nem ezt mondom?!

– És mit vársz tőlem?

– Maga mégiscsak doktor! Sőt, professzor!!

– Igen; és?

– Könyveket írt. Sok könyvet! Egyikben sincs semmi arról, mi segíthetne rajtam?

– Őszintén szólva: nem hiszem.

– De akkor mire jó az a temérdek könyv?

– Néha én is ezt kérdelem magamtól – Freud maga alá húzta a lábát, mélyebben nyomta a fejébe a kalapot, és az egyik kezével fölcapta a gallérját, Néhány szivarszippantásnyi ideig szótlánul ültek egymás mellett. A nap eltűnt a tetők mögött, és hidegebb is lett a padon. Franz látta, hogy remeg a professzor keze, ahogy a szájához emeli a szivart. Foltok pettyezték az öreg bőrét, amely selyempapír-vékonyan feszült az inakra és kékes erek finom hálója rajzolódott ki rajta. Csak most tűnt fel Franznak, milyen öreg és reszketeg Freud. Letekerte sálját a nyakáról, és odanyújtotta a professzornak.

– Mit kezdjek vele? – morogta az öreg.

– Tél van – és az egészségével ne játsszon az ember.

– Ha! – buggyant ki keserű dévajással a professzorból. – Túl öreg vagyok ahhoz, hogy játszadozzam!

– Senki nem lehet túl öreg anyám kézzel kötött gyapjúsáljához! – mondott neki el-lent szigorúan Franz, és elegáns mozdulattal a professzor aszott nyaka köré tekerte a sál-tal. Freud megrökönödött mozdulatlanságba dermedt egy pillanatig, majd előrenyújtotta az állát a vastag gyapjúból, és újra időközben a felére zsugorodott szivarjának szentelte a figyelmét.

– Szóval az illető fiatal hölgy faképnél hagyott – mormolta maga elé. – Ennyi szögezhe-tő le tényként. Nézetem szerint most pontosan két lehetőség van. Első lehetőség: Hozd vissza! Második lehetőség: Felejtsd el!

– Ez minden?

– Ez minden.

– Bocsásson meg, professzor úr, de ha minden tanácsa olyan, mint ez, akkor nem értem, miért fizetnek az emberek vagyionokat, hogy a díványára fekhessenek.

Freud fölsóhajtott. Egy másodperc törtrészéig megfordult a fejében, hogy a belül fölto-luló dühének engedve ennek az impertinens parasztfiúnak a homlokán oltsa ki Hoyójának életét. De elnyomta magában ezt a késztetést; helyette kékes füstkarikákat fújt a levegőbe.

– Az emberek éppen azért fizetnek annyit, mert *nem* kapnak tőlem tanácsokat. És ta-lán helyénvaló, hogy emlékeztesselek: *te* vagy az, aki az Úr napján három óra hosszat lé-zengsz itt, az ajtóm előtt, hogy azután egy – szó se róla, kitűnő – szivarral megveszteget-ve tanácsot kérj tőlem!

– Kétségbe vagyok esve!

– Hogynehogyne – sóhajtott Freud –, a nőiséghez vezető út szirtjein legjobbjaink is ösz-szezúzzák magukat!

– És én biztosan nem is a legjobbakhoz tartozom.

– Az majd elválík – mormolta a professzor, és fölpillantott az étkező ablakára, ahol An-na tűnt föl, és fenyegetően fölemelt mutatóujjal jelezte apjának, hogy ideje most, azonnal, haladéktalanul visszamennie a melegre.

– A lánya?

A professzor bólintott. Franz az összefagyott arcától kitelő legszélesebb mosolyát küldte üdvözlésképp az ablak irányába, mire Anna rögtön visszaintett neki, majd néhány gyors mozdulattal tüstént összehúzta és eligazgatta a függönyt, s eltűnt mögötte.

– Egy kicsit hasonlít az édesanyámra – mondta Franz. – Mármost így, messziről,

– Mindenképp szükséges a pátriárkai koromra figyelmeztetned, ugye? – morgolódott Freud. Lehunyta a szemét, és koncentrált áhítattal egy utolsó szippantott a nemes habanosból. De hiába: a szivar íze nemigen tudta már elfedni a szájúregében sajgó fájdalmat. Óvatosan letette a pad karfájára a szivarcsutkát, és nézte, amint lassan elizzik a parazsa.

– Így távozik közülünk, méltósággal... – mormolta Freud, amikor végképp kihunytt, és Franz bólintott hozzá. Egymásra néztek.

– És most? – kérdezte Franz.

– Most felírok neked egy receptet – válaszolta Freud –, sőt három receptet. És még ha kissé paradoxul hangzik is; szóban írom föl ezeket a recepteket. Úgyhogy jól figyelj, és jegyezd meg, amit hallasz! Első recept (fejfájás ellen): Ne törd a fejed a szerelmen. Második recept (a hasfájásod és a zavaros álmaid ellen): Tarts az ágyad mellett tollat, papírt, hogy rögtön felébredés után följegyezhesd az összes álmodat. Harmadik recept (a szívfájdalmad ellen): Kutasd föl magadnak a lányt – vagy felejtse el!

Rég eltűnt a nap a hársorok mögött. Hideg szél sodort végig néhány újságcafatot a Berggassén. Valahol kinyitottak egy ablakot; pár pillanatig zene hallatszott ki az utcára; valamilyen indulót játszott egy rezesbanda, azután újra csend lett. A professzor összegyűjtötte az erejét, és talpra-rugaszkodott; Franz is fölállt.

– Sok szerencsét, Franz! – mondta Freud, és kezét nyújtott a fiúnak. Franz olyan száraznak és könnyűnek érezte a kezében az öregember ujjait, mint egy köteg rőzsét.

– Az rám fér, szó se róla!

Freud már átment a túloldalra, és épp elő készült húzni a kulcsát a kabátzsebéből, amikor még egyszer megütötte a fülét Franz hidegtől remegő hangja: – Esetleg én is odafekhetek valamikor a díványra, professzor úr?

Freud megfordult.

– Mit akarsz te a díványon?

– Nem tudom. De ha egyszer már ott fekszem, biztosan kitalálom.

Freud kételkedve bámult a fiúra. Föltolta a homlokából a kalapját, és két ujjal helyrepedőrgette a szakállát.

– Először a receptek. Aztán majd meglátjuk, hogyan tovább, rendben?

– Rendben.

Pár pillanatig hallgattak. Végül Freud ferde mosolyra húzta a száját, és a zárba dugta a kulcsot.

– Boldog karácsonyt, Franz!

– Boldog karácsonyt, professzor úr!

[...]

Franz egy héttel Otto Trsnjek begyűjtése után próbált először kapcsolatot teremteni a trafikossal illetve egyáltalán kideríteni a tartózkodási helyét. Az alsergrundi rendőrőrsön barátságosak voltak ugyan, de egyéb gondjaik voltak, nem volt Franzra idejük. A „belvárosi” őrszobán sokkal kevésbé volt barátságos a szolgálatban levő tisztviselő, de legalább átküldte a trafikosságát az állami titkosrendőrség nemrég létesített, ilyen ügyekben illetékes parancsnokságára. Franz tehát a Morzinplatz felé vette az útját, ahol a Gestapo a korábbi Hotel Metropol épületében rendezkedett be. A fényűző épület portáljának vastos márványoszlopai előtt most három magas zászlórúdon horogkeresztes zászlók csattogtak a tavaszi szélben. A felsőbb emeletek ablakai mögött láthatólag nagy nyüzsgés folyt: egyenruhás férfiak és szürkekosztümös nők siettek erre meg amarra aktakötegekkel a kezükben vagy éppen megtorpanva váltottak pár szót, biccentettek, mosolyogtak és tiszteltek. Időnként némelyikük letette a sapkáját az ablakpárkányra, s miután rágyújtott, a kinti tavaszba fújta a füstöt, s tekintete elkalandozott a Kahlenberg felé. Csak a legalsó szint ablakai voltak sötétek és vakok a súlyos fémredőnyök mögött.

Franz belépett az előcsarnokba, ahol rögtön eléje sietett egy kékegyenruhás portás: – Tudunk segíteni valamivel a fiatalembernek?

– Remélem! – mondta Franz, s egy pillanatig arra fülelt, hogyan kongott, majd halt el a hangja a tágas térben. – Tudniillik Franz Huchelnek hívnak, és az üzletéből elvitt vagy letartóztatott vagy elhurcolt, de ártatlan Otto Trsnjeket keresem.

– Először is: ebben a házban senki nem ártatlan – mondta erőltetett mosolyra húzva a száját a portás. – Legalábbis senki, akin nem egyenruha van. Nyújtott be a fiatalember írásos beadványt?

Franz megrázta a fejét. – Tulajdonképpen semmit nem akartam benyújtani. Csak Otto Trsnjek trafikost akarom visszavinni oda, ahol a helye van: a trafikjába!

– Beadvány nélkül nincs felvilágosítás – szögezte le a portás.

Franz fölpillantott a mennyezetre, ahol hatalmas, számtalan üvegdarabkával ékes csillár függött. Kis ideig úgy tűnt neki, mintha a csillár megmozdult és nagyon lassan elfordult volna saját tengelye körül. Levette róla a szemét. – Akkor visszajövök.

– Hogy érti?

– Akkor visszajövök. Holnap. Holnapután. Meg azután. Ésígytovább. Mindennap ugyanabban az időben, tudniillik délben. Egészen addig, míg meg nem mondja valaki, hol találok Otto Trsnjeket, hogy van, és mikor vihetem haza.

Így is tett. Mindennap, pontban tizenkét órakor bezárta a trafikot, és némi kerülőt téve a Berggasse felé (titkon azt remélve, hogy megpillanthatja a professzor görnyedt sziluetjét valamelyik első emeleti ablakfüggöny mögött), a Franz Josef-rakparton az egykori Metropol Hotelhez ment, s ott a magas előcsarnokon átvágva a portás elé lépett és így szólt: – Jó napot kívánok; Otto Trsnjek trafikos tartózkodási helyét szeretném megtudni!

Az első napokban a portás igyekezett a hivatalával járó maximális türelemtanúsítással és lelkiismeretességgel válaszolni neki, tájékoztatván a hivatalos beadványokról, a hatósági folyamodványokról, a szükséges formanyomtatványokról és a szabályzatban előírt hivatali útról. Mivel azonban ez az impertinens suhanc minden alkalommal udvariasan bólogatva hallgatta ugyan mindezt, de láthatólag lepergett róla, és miután nagyjából negyedórát állt ott öszvércsökönnyösséggel, udvariasan elbúcsúzott, csak azért, hogy másnap pontosan negyedórával tizenkettő után ismét ott álljon és erről a trafikosról érdeklődjön, a portás hosszú évek alatt fölépült és megcsontosodott hivatalnoki közönye repedezni és morzsalékosodni kezdett, míg végül egészen összeomlott. És amikor egy verőfényes hétfő délután Franz ismét ott állt előtte, és így szólt: „Jó napot kívánok; Otto Trsnjek trafikos tartózkodási helyét szeretném megtudni!”, a próbára tett türelmü hivatalnok már csupán alig érzékelhető vállvonással felelt. Majd leemelte a háta mögött a falra erősített fekete telefon kagylóját, egy kétjegyű számot tárcsázott, s pár érthetetlen szót mormolt a kagylóba. Nagyjából tíz néma másodperc múlva kivágódott egy tapétaajtó a telefon mellett, és egy bészszínű vászonöltönyt viselő férfi lépett ki rajta. Először úgy tűnt, mosolyog, amint Franz felé megy, ám ez alaposabb szemügyrevételre csak egy, világosszőke, már-már fehér bajuszkája alatti árnyéknak bizonyult. Árnyékmosoly, gondolta még Franz, de már oda is ért hozzá a férfi, a hajába markolva hátrarántotta a fejét, villámgyors mozdulattal hátracsavarta a karját, és az előcsarnokon át kivonszolta az épület elé.

Franz érezte a sarka alatt az aszfaltot, és a férfi kezét, amely akár egy fasatu, szorította az alkarját, látta a feje fölött az itt-ott felhős eget és a három horogkeresztes lobogót. Aztán erős rántást érzett, karja kiszabadult, és a következő pillanatban a földhöz koppant az arca. Egy fekete lyukba támolgott be, és furcsa zajt hallott. Mint egy nedves ágacska a tűzben, gondolta, mielőtt elmerült. Amikor néhány pillanat múlva újra fölbukott a fényre, szinte teljesen kitöltötte látómezejét a szőke férfi cipője. Fényesre pucolt félcipő volt, puha bőrből, aprólékos, precíz munkával varrva. Repedésnek, foltnak vagy porszemnek semmi nyoma, csak a finom, sima, makulátlan bőr. Franz fejét fölemelve a férfi arcába pillantott. Így alulról, a déli égboltról áradó ellenfényben mintha csillámló háncs lett volna a bajsza. Most a portás kéksapkás feje tűnt föl mellette.

– Talán jobb lesz, ha nem jön többet ide a fiatalúr. Előfordulhat ugyanis... – szünetet tartott, körülményesen megköszönte a torkát, és kipislogott a szeméből néhány láthatatlan szemcsét, – másként ugyanis megtörténhet, hogy hosszabb ideig vendégeskedik a Hotel Metropolban, mint szeretné. Megértett, fiatalúr? – Franz bólintott. A portás hófehér zsebkendő t húzott elő a felső zsebéből. Gondosan széthajtogatta; mint egy napel-

lenző ponyvát, tartotta a fény felé, és gyűrűsujja hegyével megtapogatta a finom szegélyhímzést és a gondosan vasalt hajtásokat. Majd lehajolt, és Franz ujjai közé dugta a kendőt. – Töröld le a vért az arcodról, nagyfiú. És menj szépen haza.

Csak amikor már mindketten eltűntek az épületben, akkor szorította Franz a szájához a zsebkendőt. Azonnal átította az anyagot az élénkpiros vér. Franz nyelve feldagadt, és mint valami idegentest, forrón súlyosodott a szájában. Egyik metszőfoga lazán lötyögött az ínyében. Óvatosan két ujjá közé csippentette, és húzni kezdte. A fog kis rándulással engedett. Szép, sima fog volt. Csak ahol letört a gyökérről, ott volt éles és véres a pereme. Az éjjeliszekrénye fiókjába fogja tenni, gondolta Franz, közvetlenül az anyja üdvözlőlapjai, levele és az éjből pottyant lepke kis teste mellé.

Három hét múlva, 1938. május 17-én egyértelmű előjelei mutatkoztak a nyár hamaros érkezésének. Kellemesen langyos szellő söpörte ki az utcákból az éjszaka hidegét, át a Dunán, megszede ki a schwechati lapályra. Városszerte ablakokat nyitottak, kirázták-kiszellőztették a takarókat és a vánkosoakat; mint fehér virágszirmok, úgy szálltak a levegőben a pehelytollak. Kora reggel gyári munkások és háziasszonyok álltak sorba a pékségek előtt; friss zömlé és kávé illata terjengett. Lomhán előcsikorogtak a remizekből az első villamosok, a kövezeten itt-ott a tejeskocsi-húzó haflingerek lócitromai gőzölögtek. A Naschmarkton az árusok rég kirakták már a portékájukat, és az öreg Podgacék úr majdnem ugyanolyan öreg standjánál a nyugdíjas asszonyok már e korai órában igyekeztek egymás orra előtt elhalászni a legnagyobb karfiolt és a leglisztesebb krumplikat. A Práter főallóján a Villamosközlekedési Sportegyesület súlyemelői a Germania elleni nagy összecsapás előtti utolsó szabadtéri edzésre gyűltek össze. Kedvetlenül nyújtották-feszítették az izmaikat, s közben ásítózva elnéztek gesztenyefák fölött, az óriáskerék napfényben csillogó gondolái irányába. A Gestapo-parancsnokság pincéjében, a Hotel Metropol egykori mosodájában tizenöt zsidó üzletembernek meztelenre kellett vetkőznie, és fejük fölé emelt kézzel kellett várakozniuk, míg egyenként el nem vitték őket kihallgatásra. Ruháik kupacba voltak hányva a helyiség közepén, a kupac tetején egy sapka; kockás és gyűrött: akár egy amerikai némafilm-komikusé. A bécsi Westbahnhof II. vágányán egy különvonat utolsó kocsiában négyszázötvenkét politikai fogoly szorongott arra várva, hogy a szerelvény Dachauba induljon. A szemközti peronon egy öregasszony és egy kisfiú ült egymás mellett egy padon, és váltakozva haraptak egyet-egyét egy nagy vajaskenyérből. Magasan a fejük fölött egy fecskepár cikkant ki valami homályos zugból, kisüvítették a szabadba, és eltűntek Hütteldorf irányába. Amikor fölhangzott az indulást jelző éles sípszó, és mozgásba

lendült a vonat, a gyerek leugrott a padról, és nevetve-integetve szaladni kezdett a peronon. Ebben a pillanatban váratlan dolog történt: az ablaknál álló foglyok mind visszaintegettek. A fiú a peron végéig rohant, ott megállt, és a kezével elernyőzte a szemét. Meszsziről, szinte már föloldódva az ellenfényben, olyan volt a vonat, mint egy hatalmas, elfelé mászó kukac, rengeteg integető lábacskaival.

Körülbelül ugyanekkor Heribert Pfründner levélhordó ólomnehéz táskájával zihálva caplatott fölfelé a Berggässén. Erősen izzadt, fájt a hasa, s még a szájában érezte felesége reggeli kávéjának az ízét; állott volt, ízetlen és egy kicsit még keserű is. Amilyen az egész postásélet is, gondolta borúsán és kedvetlenül Heribert Pfründner, legalábbis reggel kilenc előtt mindenképpen. Amióta a nácik a postaközpontba is bevették magukat, a bécsiek már hajnalok hajnalán megkapták a leveleiket, ami Heribert Pfründnerre és kollégáira nézve azzal járt, hogy egy órával még korábban kellett kikászálódniuk a párnáik-dunyháik közül, aminek folytán a kávé még állottabban, íztelenebbül és keserűbben érezte ide-oda lötyyenni a gyomrában, mint ahogyan az utóbbi harminchárom szolgálati évében egyébként is. Közben pedig ülhetne az ember most valamilyen tó vagy tavacska partján vagy legalább a Bécsi Erdőben valami mérsékelt szűnyogfertőzött pocsolyánál, és belelógathatná a megdagadt lábát a vízbe, és közben semmin nem törné a fejét, gondolta, vagy legalább kinyújtózhatna a Duna-parton, átadva magát a harmadik korsó sör élvezetének, és csak nézné, ahogy csendben elcsordogál mellette az idő. A Berggasse 19. előtt, ahogyan néhány hete minden nap, most is ott lézengett a két civilruhás: hajlott, nikotinsárga arcú, beesett szemű alakok.

– Heilhitler! – mormogta a postás, és izzadt keze a kulcscsomóval babrált, hogy kinyissa a kaput és a levélsekreényekbe dobálhassa a küldeményeket. Most is föl tartóztatták. Mindig föl tartóztatták. Mindig az érdekelte őket, mi van a postástáskájában. Mindenekelőtt a Sigmund Freud professzornak szóló leveleket kerestették ki, a fény felé tartották a borítékot, kibetűzték a feladót, és nikotinsárga ujjakkal igyekeztek kitapogatni a boríték tartalmát. És mindig maguknál tartottak egy vagy több levelet. Ma éppen kettőt: egy súlyos, nagy borítékot, amely szétfolyó töltőtoll-írással a „Mélyen tisztelt Dr. Freud Professor Úrnak” volt címezve, és egy kis világoskék borítékba zárt levelet, némiképp meggyötört sarkokkal. Valószínűleg Angliából, esetleg Hollandiából, gondolta Heribert Pfründner, de mindenképpen olyan országból, amelynek királynője szigorúan, de valahogy mégis jóságosan nézett a bélyegekről. Kinyitotta a kaput, gyorsan szétosztotta a levélsekreényekbe a küldeményeket, és szótlan biccentéssel távozott. A gyanús levelek már rég ott lapultak a civilek kiöblösödött kabátzsebében. És talán, ki tudja, még rendjén is volt így, gondolta Heribert Pfründner; ez a Freud egyrészt mégiscsak professzor, másrészt zsidó, és evvel a két fajtával köztudott módon sosem árt vigyázni. Annyi mindenesetre bizonyos, hogy ebben a kézbesítési körzetben a professzor volt a posta legjobb ügyfele; ennek megfelelően a táska ezúttal is megszabadult tartalmának igen jelentős részétől, ami lényegesen megkönnyítette és sokkal kellemesebb tette a szolgálati körzet maradékának bejárását. S amikor Heribert Pfründner végre befordult a Währingerstraßeba, és látta az utcára kilépni a fiatal trafikos, Franz Huchel gizda alakját, már érezte lábikrájában azt a jótékony hűvösöset és pihekönnyűsöset, amely az aznapi szolgálat közeli végét jelezte. ■ ■ ■

Tatár Sándor fordítása

Robert Seethaler (1966, Bécs): Próza- és forgatókönyvíró; régebben film- és színházi szerepeket is játszott. Bécsben és Berlinben él. *Der Trafikant* című regénye 2012-ben jelent meg. 2014-es, *Egy egész élet* címmel (2017) magyarul is kiadott regénye (*Ein ganzes Leben*) fölkerült mind a Man Booker International Prize, mind az International DUBLIN Literary Award szűkített listájára.